

Morten Thomsen Højsgaards grundlovstale

Taler

Morten Thomsen Højsgaard
Museumsdirektør ved
Roskilde Museum

Dato

5. juni 2021

Sted

Tadre Mølle

Omstændigheder

Talen blev holdt på et grundlovsmøde arrangeret af Socialdemokraterne i Lejre.

Kloden drejer, møllen snurrer, livet går videre

Med sin lidt hæse, let vrængende og lunt charmerende stemme var det Kim Larsen, der i 1976 som frontfigur i Gasolin' sang om kloden, der stille drejer rundt. Mens gaden spiller sin musik. Skyggerne får liv. Drømme lister frem. Og ”jeg cooler af efter endnu en dag”. Ja, så drejer kloden stille rundt.

Det var kun få år efter oliekrisen, den tekst så dagens lys. I et årti med ganske mange udfordringer og trusler, dyrtid, ungdomsarbejdsløshed, kold krig. Men Larsen kunne med få ord fremmane det smukke og nænsomme i det stille, tilbagevendende liv, hvor kloden dag efter dag efter dag bare drejer stiler rundt, mens strømper i øvrigt er smidt på en lænestol, bøger ligger på kommoden, og månen skinner ind på din kind.

Det var, og det er hverdagen i Danmark. Eller måske rettere: Det er *drømmen* om hverdagen i Danmark.

For selvom kloden dag efter dag drejer roligt rundt i sin egen rytme, så er der nu engang også ting, der trodser stilheden, bryder takten og truer os i tiden.

Hverdagens rytmer fik i begyndelsen af 2020 en helt anden puls, da en ond usynlig magt i form af corona-virusen med foragt for vores sikre viden på kort tid vendte fuldstændig op og ned på vores ellers så naturlige vaner og daglige gøremål.

Hvor det før var god takt og tone at give hånd, blev det nu pludselig uhøfligt at

gøre det. I hvert fald for de fleste.

Hvor det før var udtryk for omsorg at give et knus, så blev det på kort tid nærmest ondskabsfuldt at udtrykke sig på den facon.

Og hvor det før var almindeligt, at sammenhold blev manifesteret ved at mødes, så blev parolen hurtigt, at vi skulle holde sammen ved at gøre det stik modsatte, nemlig at holde afstand. Vi skulle beskytte og udleve fællesskabet ved i en periode at være så alene som overhovedet muligt.

Gad vide, hvad lune Larsen ville have sagt, skrevet og sunget om alt det, vi har gennemlevet hver for sig i de sidste snart halvandet års dans med coronaen?

Da jeg selv sidste år holdt en upolitisk Grundlovstale hos De Konservative i Roskilde betød de daværende restriktioner, at der kun kunne være ti mennesker til stede i Byparken, alle andre måtte se med digitalt, det var vilkårene. Usikkerheden om fremtiden var stor. Jeg brugte tid på at tale om en ven, som var gået bort. Og som direktør for en museumsorganisation med ti besøgssteder, der havde været lukket i flere måneder, kunne mit spinkle håb vel bedst sammenfattes med ordene: ”Bare der kommer en god løsning i morgen”.

Nu cooler vi så af på Tadre Mølle efter endnu et år. Der må nu heldigvis være 100 mennesker lovligt forsamlede. Alle besøgsstederne for museerne er nu genåbnede. Jeg fik besked i e-boks forleden om, at jeg nu også kan blive vaccineret som måske nummer cirka 2,3 million i rækken. Danmark og verden slår flere og flere døre op. Alting løsner og løser sig, som tiden går. Man fristes nu til at udbryde: ”Vi gjorde det”.

Kloden drejer, lød det også til dansk melodi grandprix i 1983, Alting det går op og ned, tilføjede sangeren Gry Johansen, der også blev kendt for sit mere eller mindre elegante rejehop. Hun fik topkarakter af alle danske juryer. Det var ren optur. Men hun floppede efterfølgende og blev fjerdesidst ved den internationale eurovision. Så hurtigt kom nedturen.

Nu skal I ikke være bekymrede for min overfladiskhed, som Johannes Møllehave ofte udtrykte det. Den stikker ikke så dybt.

Historien om Grys pop, hop og flop er i tråd hermed meget mere end bare

overflade. Der er flere nuancer og dybder at iagttage.

For livet er og bliver en strøm af medgang og modgang, af optur og nedtur, lykke og ulykke, godt og ondt, dag og nat, smil og tårer, sammenhold og afsavn.

Du kan have masser af succes, som Larson og Gasolin' også sang om, men om natten, når lyset brænder ud, så er du ene, åh, så ene. Alting, det går op og ned. Det er livets kontrast, drivkraft og tiltrækningskraft i kort form.

Selv de dejligste roser har torne, som gode gamle Kingo skrev om tilbage i 1681 i salmen "Sorrige og glæde de vandre til hobe".

Hvis vandmøller kunne tale, er jeg overbevist om, at de ville kunne fortælle mange flere historier af den slags om roser og torne, succes og fiasko, tryghed og trusler.

I mere end 600 år har der været mølledrift her på stedet. Vandrige kilder har bidraget med ressourcer til liv og vækst på egnen.

Adskillige møller har dag efter dag i Elverdamsdalen snurret, malet, drejet rundt og rundt, ikke nødvendigvis stille, men rytmisk og gentagende.

Længe før olie, gas, strøm og kernekraft, så var det bare optur at kunne udnytte vandets kræfter. Det gav velstand, muligheder, vækst. Mel har kunnet males med energien fra vandet. Bygninger har kunnet opføres med frådsten fra de aflejringer af kildekalk, vandet også har resulteret i.

Måske var det derfor kong Valdemar Atterdag i 1300-tallet satte gang i stribevis af møllebyggerier, "thi han ville ikke tillade, at vandene løb ud i havet, uden at de forinden havde tjent samfundet til nytte". Det var fremsynet og fornuftigt af regenten, der på ny samlede riget, som havde været pantsat, og i øvrigt blev far til den enestående Margrete I.

Men trods al klogskaben, så var der dog alligevel ikke nogen garanti mod vejrets luner, fejlslagne høster, krig og ufred eller pesten, "den sorte død", der som datidens pandemi også ramte Danmark i Valdemar Atterdags dage.

Livet på en vandmølle har været vigtigt for hele samfundets udvikling, men også

slidsomt, hårdt, krævende. Hver årstid har krævet sine særlige forholdsregler og kompetencer. Det er der mange fra egnen, som år efter år på den 14. august på Mølle-Maries fødselsdag mødes for at anerkende og at mindes her på Tadre Mølle. Mølle-Marie var den sidste møller, der levede som sådan på stedet. Efter hende bliver møllertraditionen stolt holdt i hævd og givet videre til nye generationer af dygtige frivillige, som kommer hertil fra nær og fjern.

I dag på Grundlovsdag mødes vi her så også for at mindes grundlovens indførelse. Vi samles for at anerkende demokratiets betydning. Vi holder vores levende folkestyre i hævd ved at bruge det, tale om det, udfolde det, diskutere det helt og aldeles frivilligt. Fordi vi vil det, og fordi vi tror på, at det fører til noget godt for de fleste.

I den sammenhæng er det vigtigt at lære af historiens store lektie: Intet er perfekt. Hverken regeringer eller oppositioner. Selv den dejligste rose har torne. Alting, det går op og ned. Der er forskel på hverdag og fest.

Det vigtige og den store trøst er, at livet altid går videre. Trods kriser er der plads til drømme og håb. Efter endnu en dag kommer der i morgen atter en dag. Vandet løber. Møllen snurrer. Mennesker mødes. Bøger ligger klar på kommoden til at blive læst. Folkestyret arbejder. Og kloden drejer stille rundt.

Mennesker har i fortiden løst kriser, der var større og værre end coronapandemien. Og som samfund kommer vi til senere at møde nye udfordringer, som vi også både kan og vil løse sammen, men aldrig uden modstand.

Det er livets kontrast, drivkraft og tiltrækningskraft i kort form. Så dejligt, at vi år kan mødes flere i år om at bekræfte det på Tadre Mølle, der fortsat snurrer og drejer så fint som symbol på livets gang og menneskers foretagsomhed.

Rigtig god Grundlovsdag!

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Grundlovstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/morten-thomsen-hoejsgaards-grundlovstale-2021>